

ker si nimamo kaj povedati, pa zato, da bi se približali etnologom, sestajali le vsaki dve leti. Niti tega nismo sprejeli, da bi se še enkrat našli skupaj z etnologi in antropologi pred svetovnim antropološkim in etnološkim kongresom. Kdor hoče v skupnost, naj se torej ravna po nas, mi se po drugih ne bomo! To velja za obe zvezi, saj tudi etnologi niso dosti premišljevali o bodočem skupnem delu, ki bi mogoče narušil njihov dnevni red. Samozadovoljstvo in republiški egoizmi ne dopuščajo, da bi se stvari v doglednem času premaknile na bolje. Takoj moram reči, da nisem pričakoval, da bi morali etnologi in folkloristi zdaj za vsako ceno in vsako leto tičati skupaj, toda domišljjal sem si, da bomo vsi skupaj pokazali več pripravljenosti in skupne volje in da si bomo zaradi znanstvene nuje, pa tudi zaradi materialnih možnosti bolj prizadevali za skupno delo. Vendar je bilo prav skupno delo marsikateremu udeležencu kakor rdeča ruta biku in čakali so, da neprijetni skupni kongres v Rogaški Slatini mine. Minil je, toda mislim, da nobeno republiško etnološko in folkloristično društvo v Jugoslaviji, prav tako tudi zvezi, od Rogaške Slatine naprej, ne bodo smeli in ne bodo mogli več mimo prvega skupnega kongresa, saj je bil to korak naprej tako v organizaciji kakor v prizadevanjih za drugačno vsebino in za enotnejši nastop. Prvi skupni kongres do neke mere vsaj moralno obvezuje vse. Najbrž je to spet le še ena mojih utopij. Če si ogledamo stare številke Glasnika, vidimo, kolikokrat so bile pozitivne pobude in kritike že napisane, prav ob kongresih, pa se vendar ni nič spremenilo. Zgleda, da folkloristi in etnologi ostajajo najzvestejši ohranjevalci tradicije in „svetinj“, ki so včasih že nadležne). Škoda je, velika škoda, vendar sem prepričan, da je bil 1. skupni kongres tudi zadnji. Ob odnosu, kakršen se je pokazal v Rogaški Slatini, mogoče sploh ni česa obžalovati, vendar čutim, da bosta že naslednja kongresa etnologov in folkloristov velik korak nazaj, ker bosta ločena. Že zdaj v naših strokah capljamo za drugimi in potem še zavestno silimo nazaj. Žal je hudo resnična ugotovitev nekega udeleženca kongresa, ki je dejal, da bodo tudi v bodoče reševali stroko le zagreti posamezniki in da je kongres pokazal, da so etnološka in folkloristična povezovanja v Jugoslaviji možna le prek posameznikov iz različnih republik in posameznih ustanov. To je res, toda zakaj mora biti tako?

Splošna ignoranca na kongresu se je pokazala tudi v odnosu do jezika. Predstavljal sem si, da vsaj med etnologi in folkloristi razumevanje slovenščine ni problem in da ni potrebno vsako leto posebej prepričevati, kako naj bi na kongresu govorili slovenski referenti in razpravljalci. A žal smo kot diskutanti in organizatorji večkrat govorili v prazno, kar je bilo nekajkrat usodno tudi za diskusijo, saj nas je razumela le peščica kolegov iz Zagreba, Beograda in Skopja. Resnično nismo pričakovali od kolegov, ki obvladajo veliko svetovnih jezikov in so nekateri kot terenci tudi strokovnjaki za najrazličnejše narečne odtenke svojega jezika, da bodo zahtevali od slovenskih kolegov, da doma gvorijo srbohrvaško.

Naše vztrajanje pri slovenščini ni samo trmasto sklicevanje na ustavne pravice, temveč že zaradi večkrat povedanega, da smo v neenakopravnem položaju, če moramo v strokovni in znanstveni razpravi svoje misli prevajati še v drug jezik, drugi pa se lahko izražajo v materinščini. To sem že večkrat omenil na naših kongresih, vendar nekateri tudi tega niso razumeli, čeprav je bilo povedano v srbohrvaščini.

Ni pa vse črno. Čeprav je bilo pozitivnih rezultatov kongresa v primerjavi z negativnimi manj, pa jih zato ne gre zanemariti. Velikanski napredek je bil že v tem, da je skupni kongres sploh bil, da so se srečali etnologi in folkloristi in se začeli spoznavati in „otipavati“. Prepričan sem, da je že prvič odpadel marsikateri predsodek in da bo delo ob ponovnem srečanju zato lažje steklo. Mladi ljudje brez „zgodovinskih“ predsodkov obeh ved so se nekajkrat resno zagrizli v skupne probleme, to pa obeta tudi drugačno delo v prihodnosti.

Kdor je večkrat spremljal delo folklorističnih in etnoloških kongresov ve, da je bil zadnji kongres kljub pomanjkljivostim in ignoranci v vsebinskem in organizacijskem pogledu velik korak naprej. To pa je bistveno in na tem moramo graditi naprej. Žalost in jeza v tem zapisu sta torej le zato, ker se stvari ne premikajo tako hitro, kakor bi se lahko in za kar so dani vsi pogoji.

MARKO TERSEGLAV

ETNOLOŠKA ZBIRKA POKRAJINSKEGA MUZEJA KOPER

Ob 70-letnem jubileju je bila v Pokrajinskem muzeju v Kopru javnosti predstavljena obnovljena muzejska stavba in odprta samostojna etnološka zbirka na Gramscijevem trgu. Poudarek slavnostim ob otvoritvi je dalo zborovanje Društva muzealcev Slovenije in spremljajoči kulturni program s strokovnima ekskurzijama v Raven in tržaško okolico.

Koprška etnološka zbirka je dobila ustrezne prostore v prenovljeni gotski stavbi, ki jo je v celoti obnovil Medobčinski zavod za spomeniško varstvo iz Pirana z denarno podporo koprške in republiške Kulturne skupnosti.

Težišče etnološkega raziskovanja je predstavljala istrska kultura v najširšem smislu. Tako smo pritlične prostore namenili oblikovanju s kamnom kot dominantnim materialom v istrskem okolju, v prostorih prvega nadstropja pa prikazujemo oblikovanje s tekstilom. Osrednji temi sta bili izhodišče za spoznavanje in vključevanje drugih področij vaške in mestne kulture. S sprotimi raziskavami bomo zato zbirko postopno dopolnjevali, da pa bi jo obiskovalcem kar najbolj približali, name-

ravamo (takoj ko bo to mogoče) uporabiti tudi tehnična vizualna sredstva.

Muzejska postavitve naj bi v svoji predmetni naravnosti vizualizirala, oz. plastično ilustrirala obravnavano okolje. Da bi to lahko dosegli, smo uporabili različna sredstva in vsakemu od njih namenili posebno vlogo. S tem, ko smo jih hkrati uporabili, smo želeli, da bi obiskovalci zaznali prostorsko perspektivo:

— **Muzejski predmet** je v postavitvi nosilec osnovne informacije, ki le ponazarja ambiente. Rekonstrukcija zato ni potrebna, ker je nosilno vlogo prevzel človek oz. njegov odnos do okolja.

— **Risba** je v prostor postavljena kot mentalna risba, ki je ujeta v trenutek življenja. Z risbo je zajeto okolje, v katerem poteka življenje, torej od postavitve drobnih predmetov do prostorskih razsežnosti.

— **Fotografija**. S fotografijo doživljamo prostor in njegove prebivalce v značilnih vsakdanjih situacijah. Vse od življenjskih mejnikov, prek dela in počitka do geografskih, socialnih in historičnih zaporedij.

— **Pisava**. Pisani besedi smo dali poseben pomen, ne le kot estetski vrednosti pri oblikovanju razstave, temveč smo jo vključili v sheme, ki nam pomagajo, da se lažje orientiramo po prostorih, obenem pa označuje tudi pomen vsakega od njih. Torej kaligrafija živi kot samostojen medij, ki obiskovalca tako kakor risba povezuje z vsebino posameznih ambientov.

V postavitvi smo s hkratno uporabo več medijev videli možnost, da s pomočjo etnologije lahko doživimo odnos do okolja. Z industrijskim razvojem so nastale spremembe v skupnosti — pretrgale so se namreč vezi med človekom in naravo — kar naše generacije občutijo kot problem sodobnega načina življenja. Na mentalni in doživljajski ravni spremljamo te vezi od predmetov, prek postopkov obdelave do samih elementov narave.

Uvodni prostor namenjamo predstavitvi Istre in njenih prebivalcev. S frizom panoramskih posnetkov Istro geografsko prikazujemo. Mozaik iz življenja pa predstavljata dva različna pogleda, ponazarjena s fotografijami in risbami.

Meščansko in kmečko kuhinjo obvladuje kamnito ognjišče kot središče doma (primerjalno — kmečka in meščanska kuhinja). Uporabnim predmetom, izdelanim iz kamna, se priključijo še predmeti iz drugih materialov, ki so služili kot nujen inventar v kuhinji, postavljeni kot življenjsko okolje. To je zgled, kako več elementov obvladuje en prostor — življenjsko okolje.

V naslednjem prostoru — pri predstavitvi kamna — pa en sam element ponazarja, kako je vgrajen v kulturo. Predstavljamo ga v treh stopnjah:

— kamen pri oblikovanju krajine kulturna terasa, pot, naselje, zajetje vode, znamenje),

— kamen pri gradnji (vodnjak, trg in ulica, stavba, stopnišče in dvorišče, okno in vrata, krasilni elementi),

— kamniti uporabni predmeti (delovni pripomočki, kamen pri stiskalnicah in mlinih, žrmlje in možnar, kamnita posoda in korito).

V tem prostoru smo uporabili vse štiri medije.

V pokriti lopi, ki je del dvorišča, smo predstavili kolarstvo, ki ga bomo dopolnili še s kovaštvom, ko bo raziskava zaključena.

Zgornje prostore smo namenili predstavitvi tekstilnega oblikovanja. Pri procesu pridobivanja niti smo združili rastlinske in živalske surovine in kot končni izdelek nit, ki jo s postopkom predenja in mikanja predstavljamo v zadnji fazi — tkanju. (Industrijske statve ob muzealiji so pedagoški pripomoček).

V končni fazi so razstavljeni oblačila, prikazana v kronološkem zaporedju od srede 19. stoletja do obdobja pred drugo svetovno vojno. Z mikavnejšimi detajli oblačil smo oblikovali ambiente, ki z drobnimi modnimi dodatki — ti so pripadali meščanski noši — dopolnjujejo razstavni prostor. Del prostora smo namenili otroškimi oblačilom.

Koncepcija razstave zajema torej vaško in mestno kulturo — slog življenja v Slovenski Istri. Upoštevali smo historično, socialno in starostno delitev (ponazorjeno s fotografskimi nizi, risbami in grafikoni), obenem pa smo si tudi prizadevali, da bi obiskovalci razstavni prostor doživeli v kontekstu časa in prostora.

Želimo tudi, da bi zbirka postala poseben medij, ne le ponazoritve življenja v Istri, pač pa tudi odgovor na vprašanje našega časa.

Razstavo so pripravili: Zvona Ciglič, Pokrajinski muzej Koper, dr. Marija Makarovič, Slovenski etnografski muzej Ljubljana (tekstil), Marko Pogachnik, akademski kipar (oblikovanje prostora, risbe) Dušan Podgornik, akademski slikar (kaligrafija, fotografije)

ZVONA CIGLIČ

DISLOCIRANA ETNOLOŠKA ZBIRKA V TONINI HIŠI V RAVNU

Pomorski muzej „Sergej Mašera“ iz Pirana je 14. 10. 1983 odprl dislocirano etnološko zbirko v kmečki hiši v Ravnu. Stavbo, ki v obnovljeni obliki ohranja značilnosti istrskega ruralnega stavbarstva, je prenovil Medobčinski zavod za spomeniško varstvo iz Pirana, postavitve posamičnih zbirk pa je delo omenjenega muzeja.

Hiša se imenuje po zadnji lastnici. Leta 1982 je bila zaključena prva faza predstavitve zbirk. Rekonstrukcija oljarne-torkle v pritličnih prostorih ki so tudi nekdanji služili poljedelskim, sadjarskim in vinogradniškimi dejavnostim, prikazuje način pridobivanja olivnega olja v vaseh Slovenske Istre pred vpeljavo modernih tehnoloških postopkov. Lesena in kamnita konstrukcija (mlin za mletje oliv in stiskalnica) ponazarjata delovni postopek v oljarni, ki je bil vezan na zimski letni čas. Slikovno gradivo iz današnjih oljarn dopolnjuje zbirko v smislu primerjalnega prikaza